

ORAIN AGUS SGEULACHDAN

COLIN CHISHOLM.

96

I 143

Bequeathed by
Francis Collinson Esq

APS.1.85.225

UNPUBLISHED OLD GAELIC SONGS,

WITH ILLUSTRATIVE TRADITIONS.

COLIN CHISHOLM, NAMUR COTTAGE.

REPRINTED FROM VOL. XI. OF THE TRANSACTIONS OF THE GAELIC
SOCIETY OF INVERNESS.

INVERNESS :
PRINTED AT THE COURIER OFFICE.

1885.

E R R A T A.

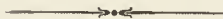
Page 1, Delete foot-note.

- „ 5, line 13, for “Comar nan allt” read “Comunn-nan-allt.”
- „ 13, line 14, for “càl” read “càb.”
- „ 18, line 4, for “ro dhian” read “troimh bhian.”
- „ 19, line 16, for “graidh” read “ghraidh.”
- „ 21, line 23, insert “mar” before “dhalta.”

NATIONAL LIBRARY OF SCOTLAND
D
5 JY
1985

OLD GAELIC SONGS.

The first song on my list for this evening is one composed by Donald Gobha for the first Glengarry Fencible Regiment. Here I may briefly state that the idea of embodying those Highlanders into a Fencible Regiment originated with the late Right Rev. Bishop Macdonnell of Canada, when he was a young missionary. He procured a meeting at Fort-Augustus in February 1794. An address was drawn up to the King, offering the service of a Catholic Corps, which Glengarry and Fletcher of Dunan handed to the King. A letter of service was received. The missionary was gazetted chaplain to the regiment. The corps volunteered for England, &c. The regiment was disbanded in 1802. In 1804 the Bishop obtained for them patent deeds for one hundred and sixty thousand acres of land in Canada.

ORAN DO REISEAMAID GHLINNEGARAIDH LE DONULL SIOSAL,
i.e., DONULL GOBHA.

Na'n deonuich sibh m' eisdeachd,
Bho 'n a dh' fhailig mo gheur orm,
'S na faicail a leughainn dhuibh an drasd.

Gu bheil sinn' ann an solas,
Ged tha mnathan fo bhron dhe,
'S tha mo bheachd gur e dochas a's fhearr.

* Invernessiana, p. 222.

Tha iadsan a' caoidh nam macan
Tha triall thun na feachda ;
Cha 'n'eil sinne ga fachdain na'n càs

Ach faigh a nall dhuinn am botal,
Agus glaine no copan,
Gus an ol sinn an deoch s' air an slaint'.

Air slaint' an t-Siosalaich Ghlaisich,
Agus olamaid' as i ;
'S na robh slaint' anns a' phearsa nach traigh.

'S am fear nach ol i gu dubailt,
Call a dheudach 'sa shuil air,
Gus nach leir dha mo dhurachdsa dha.

Ach buaidh is piseach air Uilleam—
Dia ga dhion bho gach cunnart,
'S air gach duine chaidh bhuileachadh dha.

An t-og aigiontach, rioghail,
A chuireadh sgairt fo na miltean ;
'S leat am prasgan is finealt a dh'fhas.

An am a' chatha 's na comh-stri,
'S leat maithean Chloinn-Donuill,
Eadar Uidhist a's comhnard Phort-chlar.

Bha Gleannagaradh dhut dileas
An am cogadh no siochaint,
'S thig Mac-Dhughail gle chinnteach ad phairt.

'S mar sud a's Clann-Choinnich,
Le'm brataichean soilleir,
'S thig Mac-Shimi na d' choinnimh o'n Aird.

Gur a lionmhor fuil uasal
Tha na d' bhallaibh a' bualadh,
Nach lamh mise an uair s' chur fos 'n aird.

'S beag an t-ioghnadh e thachairt,
Oighre Chomair nam macan,
Dha robh foghlum a's fasanan ard.

Bha thu tighearnail, feilidh,
Gun airce, gun eucoir,
Bha mar leomhan beum-cheannach, garg.

Bha thu iriosal, beachdail,
 Gu h-ardanach, smachdail,
 Rachadh daicheil am fasan nan arm.

B'ann a dh-fhasan nan Glaiseach
 Bhi gu ceannsgalach, gaisgeil,
 Le luths lamh gum biodh fachdain aig each.

'S gur e fasan bu dual dhuibh,
 'Nam caitheamh na luaithe,
 Bhi gu bras-lamhach, cruadalach, borb.

Gur e suaicneas a bh'aca
 An am dhol sios anns na batail
 Dealbh an tuire ann am brataich gun sgath.

Mur bhi ghiorrad 's tha m' eolas,
 Chuirinn tuilleadh an ordugh,
 Gus gum bitheadh an t-oran na b'fhcarr.

Ach ghuidh mi Dia bhi gar seoladh
 Anns gach onair an coir dhuibh,
 Gus an till sibh air 'ur n-eolas a nall.

In my humble opinion the following version of the elegy composed by Donull Gobha in memory of the "Fair Chisholm" in 1793 is superior to the one published by us last year* ; besides, there are nine additional stanzas in this copy. It has been sent from Nova Scotia by a gentleman who knows it to be the version sung by Strathglass men among whom Donull Gobha lived and died in Nova Scotia.

ORAN DO SHIOSALACH SHRATHGHILAIS, LE DONULL SIOSAL,
i.e., DONULL GOBHA.

Gum beil mulad orm fein,
 Chaidh mo chadal an cis,
 An diugh cha leir dhomh ach eiginn sgleo.

Bho na ghlasaich mo chiabh,
 Agus a sheachdaich mo bhian,
 Thug an aiceid so dhìom an fheoil.

Bhuail saighdean mi goirt,
 A rinn mo chlaoidh a's mo lot ;
 Bithidh mi tuilleadh fo sprochd ri m' bheo.

* See Transactions, Vol. X. p. 222

'S e bas an t-Siosalaich ghleusd'
 A bhrìst air osnaich mo chleibh,
 'S aobhar m' acainn thu bhì 'n ceisibh bhord.

'S ann 's a' Mhanachuinn fo'n uir,
 Dh' fhag sibh tasgaidh mo ruin,
 An mac, 's an t-athair le'm b'fhiu dhuinn falbh.

Chaill sinn Ruari an aigh,
 Fear a dh' fhuasgladh gach càs ;
 An diugh cha 'n aithne dhomh aicheadh beo.

Agus Dunnachadh na dheigh,
 Bu shar cheannard nan cùd ;
 Dh' eug e'n Lunainn, 's mo leir-chreach mhor.

So i bhuille bha cruaidh ;
 An t-eug thug Alasdair bhuainn,
 Craobh dhe'n abhul a b' uaisle meoir.

Cramm seudair nam buadh,
 A dh'fhag fir Albainn fo ghruaim,
 'Nuair a dh' iundrainn iad bhuath thu, sheoid.

'S iomadh fear a bha 'm breis,
 Eadar tuath agus deas,
 'S iad fo ghruaim, ann an deiseachan broin.

'S gur a fiosrach tha mi
 Gu'n robh meas ort 's gach tìr,
 Ann am Parlamaid rìgh 's aig mod.

'Nuair a shuidheadh tu'n cuirt
 Bu leat eisdeachd' 's tu b' fhiù ;
 Chuireadh d'fhacal gach cuis air scol.

Fhir a dh'oladh an fheisd
 Mar bu chuibhidh dha'n treud,
 'San teaghlach farsuinn bu shaibhir gloir.

Bha gach fasan a b'fhearr
 Ann am pearsa mo ghraidh,
 Ach co mhealas an drasd a chot'.

Far 'm biodh fìdheal nan teud,
 'S a bhì ga'n tathaich le beus,
 Pìob chruaidh, sgalanta, le fileantachd mheoir.

Le fraoch Feadailteach binn,
 A's e gu h-airgiodach, grinn
 Cha robh an Alba a thug eis do cheoil.

Bho na thoisich an triath
 Gun robh ainn dhibh bhi fial,
 Eadar Sasunn nan cliar 's an Roimh.

Le bogha dhe'n iubhar le lann,
 Cha bu chearbach do 'lainih,
 Gum buingueadh tu'n geall 'sa choir.

Leat a chinneadh an t-scalg,
 Ann an srath nan damh dearg,
 Eadar Fionn-ghleann a's Cioch an fheoir.

Eadar Comar nan allt,
 Agus garbh-shlios nam beann,
 Eadar Gleann Srath-Farair 's an Caoran-gorm.

Cha b'e dublachadh mail,
 A dh' fhag do bhancaichean lan,
 Ach an torc-sona bhi ghnath na d' lorg.

Bu leat faghaid nan gleann,
 'S fuaim nan gaothar na'n deann,
 Fhir a leagadh na maing le sgorr.

Seall gur Gaidhealtachd Glais,
 Na dian Galld' i le lagh,
 Tuig a comas a's creid mar tha.

Mar tha 'n sean-fhacal ceart—
 Mol a' mhachair 's na treabh,
 Diomail fasgadh a' phris 's na fag.

Och ! 's mi na m' iomadan truagh,
 An diugh ga d' iundrainn 's tu bluam,
 'S mo chul-taic anns an uaigh gun treoir.

Ach mile moladh mar tha,
 Gum beil oighre na d' aite,
 Friamh dhligheach dhe 'n chraoibh a dh' fhalbh.

Coisinn beannachadh Dhia,
 Duine bochd na leig dhiot,
 'S thoir lan cheartas do'n fhear a's coir.

Donull Gobha was at a wedding in Comar, Strathglass, where the *élite* of the neighbourhood were assembled. In the evening, after having enjoyed themselves to their heart's content, the guests were wending their way home, when by accident or design the brother of the bridegroom, Iain Mac-Thomais, appeared to a party of the young men, and soon had them inside a *sabhal-feoir*, where he tapped a cask of genuine Ferintosh whisky. Their drinking cup was a two-handled wooden cog (*meadar cluasach*), which was charged and sent round and round again and again until, as Donull Gobha avows in the following couplets, their vision was so much increased that they saw the handles of the cog getting longer and longer, the hoops doubling, and their good opinion of themselves immensely elevated at each successive round of the magic cog!

Dheanaim sugradh ris an nighinn daibh,
 Agus éirigh anns a' mhaduinn.
 Dheanaim, &c.

Iain 'ic Thomais 'ic Dhaibhidh,
 Thug thu cail dhuinn nach robh againn.
 Dheanaim, &c.

Cha b' e glaine bheag no strùbag,
 Thug thu dhuinn ach cupa' maide.
 Dheanaim, &c.

H-uile strachd rachadh mu'n cuairt dheth
 Chite chluas a' fas na b'fhaide.
 Dheanaim, &c.

'N àite cearcail chit' a dha air,
 Barail ar'd a bhla fas againn.
 Dheanaim, &c.

Here is a song by Duncan Chisholm, *i. e.*, Domachadh Buidhe. Duncan, I ought to remark, left his native Strathglass for Nova Scotia early in this century, he, along with his neighbours, having been evicted from their holdings in order to make room for sheep. I am indebted for the words of the song to a gentleman in Nova Scotia, whose father and grandfather I well remember before they left the Brae of Glencannich.

ORAN DIA NA CAOIRICH MHORA.

Ge b' e h-aon rinn an duanag, chaidh e tuathal an tòs,
 Nach do chuimhnich na h-uaislean dha 'm bu dual a bhi mòr ;
 Na'm biodh feum air neart dbaoin' ann an caonaig no'n toir,
 'S iad a sheasadb an cruadal, 's lannan cruaidhe na'n dorn.

Na Siosalaich Ghlaiseach bho chaisteal nan arm,
 Na suinn a bha tapaidh 'nuair chaisgt' orra 'n fhearg ;
 'Nuair theid iad 's a' bhaitéal, cha bu ghealtach an colg,
 'S gu'n cuir iad fo'n casan luchd chasagan dearg.

Sibh a bhuaileadh na builleán, 'sa chuireadh an ruaig,
 'S a sheasadh ri teine, gun deireas gun ghruaim ;
 Na suinn a bha fulangach, curanta, cruaidh,
 Nach leigeadh le namhaid an larach thoirt uath'.

La Blar Airidh-Ghuidheoin rinn sibh pruthar air shuagh,
 Ged bu lionmhór na daoine air 'ur n-aodann 'san uair ;
 Cha deachaidh mac mathar dhuibh sabhailte uaith',
 'S gu'n do thill sibh a' chreach air a h-ais do'n Taobh-tuath.

'Nuair a dh'eirich na curaidhean curanta, dian,
 Gu luath-lamhach, guineach, 's iad ullamh gu gníomh,
 Gu'n d'fhag sibh na míltean na'n sineadh air shiabh,
 Gun tuigse, gun toinisc, gun anail na'n cliabh.

'Nuair theid iad an ordugh, na h-oganaich gharg,
 Cha 'n'eil 's an Róim-Eorpa na's boidheh' theid fo'n airm ;
 'Nuair a gheibheadh sibh ordugh, bu deonach leibh falbh,
 'S gu'n déanadh sibh feolach an comh-stri nan arm.

'S ann chunnaic mi 'n prasgan bu taitniche leam,
 Eadar bun Allt-na- Glaislig a's braighe Chnochd-fhionn.
 Nach leigeadh le namhaid dol dan air an cùl,
 Ged tha iad bho'n la sin a' cnamh anns an uir.

Gur a tric tha mi smaointinn air an duthaich a th'ann,
 Tha'n diugh fo na caoirich eadar raointean a's ghleann ;
 Gun duine bhi lathair dhe'n alach a bh'ann,
 Ach coin agus caoirich ga'n slaodadh gu fang.

'S ann tha aobhar a' mhulaid aig na dh' fhuirich 's an ait',
 Gun toil-inntinn gun taic ach fo chasan nan Gall ;
 Bho'n a dh' fhalbh an luchd-eaglais bha freasdalach dhaibh,
 Co a ghabhas an leth-sgeul, 'nuair bhios iad na'n cas ?

Gur lionmhór sònn aluinn chaidh arach bho thus,
 An teaghlach an armuinn a bha tamh an Cnochd-fhionn ;
 'S bho'n a dh' fhalbh na daoine'-uaise, chaidh an tuath air an ghlin,
 'S gu'm beil iad bho'n uair sin gun bhuaichille cuil.

B'iad sud na daoine' naise 'sna buaichillean ciuin —
 Easbuig Iain 's a bhrathair, a's Iain Ban bha'n Cnochd-fhionn—
 Na daoine bha feunail gu reiteachadh cuis ;
 Chaidh an duthaich an eis bho'n la dh'eug iad na'n triuir.

Dh' fhalbh na Cinn-fheadhna b' fhearr eisdeachd 'sa' chuirt—
 An ceann-teaghlach bu shine dhe'n fhine b' fhearr cliu ;
 Tha gach aon a bha taitneach air an tasgadh 's an ùir,
 'S iad mar shoithreach gun *captain*, gun acfluinn, gun stiuir.

Dh' fhalbh an stiuir as na h-iaruinn 'nuair a thriall na fir bhan—
 Na h-Easbuigean beannuichte, caranta, tlath,
 'S iona buaidh agus cliu bha' air an cumtas 'n'ur gnath ;
 'S ann agaibh bha'n t-ionntas a dh' ionnsuidh a' bhàis.

Cha bu bhas e ach aiscag gu beatha na b' fhearr,
 Dol a dh' ionnsuidh an Athar tha 'n Cathair nan Gras ;
 Na seirbheisich dhileas dha 'n 'Ti tha gu h-ard,
 'S a tha an toil-inntinn nach diobair gu brach.

'S mi-fhortan dha'r cairdean thug sibh thamh auns' an Lios,
 Na h-armuinnear prìseil lan sìth agus meas,
 Na coimlean a b' aillte dheanadh dearsadh na'r measg,
 'S ann a tha na cuirp àluinn air an earadh fo lie.

'S ann fo lie air an aineol tha na feara gun ghruaim,
 Nach fuilgeadh an eucoir ann an eisdeachd an cluas ;
 Gur e a bh' aca na'n inntinn toil-inntinne bhuan,
 Le Soisgeul na Firinn ga innseadh dha 'n t-sluagh.

'S ann an sin a bha 'n comunn a bha toilichte leinn,
 'Nuair a bha sinn mu'n coimneadh bha sonas ri'n linn ;
 'Nuair a chaidh iad 'san uaigh sgiot an sluagh as gach taobh,
 'S iad mar chaòrich gun bhuaichail' air am fuadach thair tuinn.

Cha'n 'eil buachailleas aca no taic' air an cùl,
 Bho na leigeadh fir Shasunn a fagadh an Dùin,
 'S e naigheachd is ait leam mar thachair do'n chuis,
 Gu'n do shleanhmaich an easan a mach dhe' na ghrund.

Tha mi 'n dochas gun tionndaidh a' chuis mar a's coir,
 Gu'n tig iad a dh' ionnsuidh an duthchais bho thos ;
 Na fhiranan aluinn chaidh arach ann og,
 Gu'n cluinneam sibh 'thamh ann an aros nam bò.

Ged' a thuit a' chraobh-mhullaich 's ged' fhrois i gu barr,
 Thig plandais a stoca an toiseach a' bhàis ;
 Ma gheibh iad mo dhurachd mar a dhuraichdinn daibh,
 Bidh iad shuas an Cnochd-fhionn—'s e bhuir duthchas an t-ait'.

Agus Iain Chmuichd-fhionu, bi-sa misneachail, treun,
 Glac duthchas do sheanar, 's gu meal thu a steidh
 An t-ait' robh do sheorsa, bho 'n'oige gu 'n eug,
 Am mac an ionad an athar, suidh 's a' chathair 's na treig.

Bì togradh air d'eolas, a bhuain chno anns' an Dùn,
 Far an goireadh an sineorach ann barr ogranan dlu ;
 Eoin bheaga an t-sleibhe deanamh beas mar chruit-chiuil,
 'S a' chutlag 'sa' cheitein a' seinn a "gug-gùg."

Dh' fhalbh gach toil-inntim a bh' aig ar sinnsreadh bho thos,
 'S e mo bharail nach till iad ris na linninnean òg' ;
 Cha 'n'oil fiadhach ri fhaotainn ann an aonach nan eò ;
 Chuir na caoirich air fuadhach buidheann uallach nan cròc.

Dh' fhalbh an carb as a' choille, dh' fhalbh coileach an duin,
 'S an buicein beag, biorach, bhiodh fo slùicheadh nan stèc ;
 Dh' fhalbh na feidh as an aonach—cha 'n ioghmadh sud lean—
 Cha chluinnear guth gaolhair no faoghaid 'san Dùn.

Lean is duilich mar thachair nach d' thainig sibh nall
 Mu'n deachaidh 'ur glacadh le acanan teann ;
 Na'm biodh nachdaran dligheach na shuidh' air 'ur ceann,
 Cha rachadh 'ur sgapadh gu nachair nan Gall.

Cha b'ì mhaclair bu taitnich le na Glaisich dhol ann,
 'Nuair a thùgeadh an samhradh, ach braighe nan gleann ;
 Bhiodh aran, im, agus càise, ga'n arach gun taing,
 Crodh-laoigh air an airidh, bhòchd a's dair ann's an au.

Cha 'n'oil 'n 'ur ceann-cinnidh ach duine gun treoir,
 Tha fo smachd nan daoin-uaisle chuireas tuathal a shron,
 Nach iarradh dhe'n t-saoghal ach caoirich air lòn,
 An aite na tuatha a bha bnan aig a sheors.

Sgrìos as air na caoirich as gach taobh dhe'n Roinn-Eòrp',
 Cloinn a's eanailag a's caoile, at nam maodal a's cròc,
 Gabhail dalladh na'n suilean, agus mùsg air an sroin,
 Madadh-ruadh agus firem a' cur dìth air a' phòr.

Guidheam bracsaidh 's na h-oisgean, 's ploc a's tuameal na'n ceann
 'Sa' clòimheag 'san iorbal, gu ruig an eanachunn 'san t-sron ;
 'S gum a h-aon bli ri fhaicim, ach craicim gun fheoil,
 Na cibeirean glas a' tarsuim as gun snaitlm' bhrog.

Maoir a's madaidh na'n deigh, gu'm b'e mo raghaim do'n phòr,
 Bhì ga'n tarraim gu prìosan, 'sa bhì ga'n dìteadh aig mod ;
 Gun dad de thoil-inntim aig eibair de'n t-seors',
 Ach dol an tigh-obrach, 's an cuipe ri shroin.

Tha diochuimlm' orm fhatlast 's cha n' fhaod e bhì ann,
 'S an teid *factor* na dutleha an curban gle theam ;
 Gun snathain mu choluinn ach briogais gun bhann,
 'S a bhualadh le slatan, bho chasan gu cheam ;

A chur ann an leaba gun dad a bli ann
 Ach dris chur fo chloinn a's droighinn fo cheann,
 A's cluaran air uachdar, 's a bhualadh gu teann,
 'S an teid an cu-badhail do dh-Athall na dheann.

I often heard my dear parents singing the following beautiful elegy, but when trying lately to write the words of it I could not satisfactorily succeed. My difficulty being made known to the editor of the "Celtic Magazine," he kindly lent me the MS. from which I copied the whole song. I do not know the name of the author of the elegy, but it seems to me that it was composed in memory of Alex. Mackenzie, eighth laird of Fairburn, to whom the estates, forfeited in 1715, were restored in 1731. He was succeeded by his eldest son, Roderick. See "History and Genealogies of the Mackenzies," by Alex. Mackenzie, p. 385.

MARBHRANN DHA ALASTAIR FARBRAINN.

Gur muldach mi leam fhin,
 Gun duine mu 'n cuairt,
 Air bealach na pairce,
 Ag amharc air d'aite bhuam ;
 Gur lionmhor bean chraidhte,
 Fear boineid a's paisde truagh,
 Tha galach an drast,
 Mu naigheachd a chraidh an sluagh.

'S lionmhor fleasgach na d' thir,
 Fad seachdain nach cir a ghruag,
 Agus cridhe tha sgith,
 Bho'n thog iad a' chis ud bhuaim ;
 Ged tha choille fo bhlat,
 Gun d' atharraich part dhi snuadh,
 Cha b'e samhradh le bhlas,
 Thug abhul na pairce bhuaim.

Gur guileach a dh' fhag Dimairt,
 Bochdan an tuir,
 Tha aobhar an craidh,
 Mar sgail a lot air an suil,
 Mu'n Alastair phriseil,
 Rìgh bu mhuaisiche gnuis,
 'S a dh' aindeoin na chi,
 Cha dirich fear air do chliu.

Far an d' fhuair mi mo radharc,
 Bu ghlèadhach fion nu bhuid,
 Fad s' bha thu anns na breathaibh,
 Do leithid cha robh air ar cùl ;
 Gur iomadh fear fearainn,
 A tharraing thu riabh gu Tùr
 Nan iomadaidh sluaigh,
 Gun tighinn air tuath do dhùch.

Cha b' eol dhomh fear d' fhasain,
 An Alba no Sasunn nan cliar,
 'S e 'n gille bu bhochda,
 Bu toirteala leat ann an miadh ;
 Gur tric a rinn d' onair dhuinn,
 Souas an Monar nam fiadh,
 Bho'n chaidh thu 'san uir,
 Gur tùrsach fearaibh nan crìoch,

Bho'n chaidh thu 'san uir,
 Gur tùrsach fir as do dheigh ;
 Na'n deanadh e treoir,
 Bhitheadh bròn air iomadaidh ceud ;
 Gur iomadh fear leointe,
 'Nam thionn do dhrobb gu feill,
 Mu ghlac mhalairt an oir,
 Bhi 'n cìsde chaol bhord 's na céir.

Ann an cìsde chaol bhord fo shròl,
 Bha fear san robh cial,
 'S tu b' iochdunhoire gluath,
 Rì cumail do dhainn gu dìon ;
 'S tu bu duineile tlas,
 Dha facas dhe'n àlach riamh,
 Fhìr cheannas na bh'ann,
 Slìochd Ruairidh nan lann 's nan sgiath.

Slìochd Ruairidh nan lann,
 B'e siubhal nam beann ur niam,
 Mar chuiridh gun sgàth,
 Air nach fhaigheadh a namhaid cis ;
 Bu leibh urram a' bhlaire,
 An cumbachd, 'sa' spairn, 'san strìth,
 'S mi chuala bli 'g ràdh,
 Nach robh samhail dhuibh an gearrd an rìgh.

Tha gach neach dheth na dh'fhag thu,
 A theaghlach an àidh fo ghruain,
 'S iad mar chairt air a' chlàr,
 A' facain a cheath'rnaich bhuaith ;
 Am mac tha na d' aite,
 A Ghradhaich neartaich suas,
 Ach an coisìn e' n chriith,
 Bhì na cheannard air Tìr nam buadh.

'S am am freasdal Mhic Dhe,
 Tha do shliochd as do dheigh bhì buan,
 Bhò'n as iomadh na ceudan,
 Ghuidheadh do sgeula cruaidh ;
 Iad a gearradh nam beum
 Mu'n t-suil mheallaich 'n robh 'n fheil air chuairt,
 S' iomadh fear agus te,
 Thug am beannachd an deigh na fhuair.

'S iomadh maighdean ghlan ur,
 Agus fleasgach a's boiche smadh,
 Tha sìleadh nan deur,
 Bhò'n chuir iad thu, sheoid, na d'uaigh ;
 Luchd ionain nam bo,
 Rì ionadan mòr bochd truadh,
 Iad gun taisealadh coir,
 Bhò'n thaisgeadh do dhorlach bhuaith.

'S beag neonach an gaoir,
 'S cuis eagail an t-aog gun truas,
 Tha tighinn mar mhaor,
 Le bagar cha 'n fhaodar bhuaidh ;
 Cha' n'èil neach fò na ghreìn,
 S' urra feicheadh an ceum gha 'n gluais,
 S' thug e marcach nan steud,
 Bu cheannard air cheudan sluaigh.

Craobh nan abhal a b'ailte,
 Nach 'èil aon anns a' phaire cho mòr,
 Nach d' fhuirich rì h-aois
 Ach a gearradh na maothan og ;
 Do fhear foghainteach treun,
 Dha' m bu shoilleir 's dha 'm bu leur a' choir,
 'S muir a bhithheadh tu air feill,
 'Si do lamh a rìim feile air or ;

Gur misde fir Alba thu dh' fhalbh,
 Bhuath uile gu leir,
 Air chunachd, air dhealbh, air ainm,
 Air ghliocas 's air cheil ;
 Ged thigeadh Clann-Choimich,
 S na shloinnim-sa dhiubh gu leir,
 Cha 'n fhaicear cho soilleir iad,
 Tuillidh bho'n dh' fhalbh thu fhein.

'S iomadh fleasgach tha cianail,
 Nam teamadh ri fion 's gla òl,
 Eadar Cromba ud shios,
 'S an ruigeadh e crìoch Mhic-Icoid ;
 'Sann a gheobhadh tu 'n t-aite,
 Ann an Sasunn nan càl s' nan cleòe,
 Ruith a sgeul ud fos 'naird,
 Gun bhun eug dhut gun dail, a sheoid,

Lann mhalairt nan crun,
 Fear ceartais gun smur air mod,
 Anns an t-saighdearachd chruaidh,
 Sud na fir dha 'm bu dual bhi n tòs ;
 Cha robh 'n taobhsa do 'n chrìch,
 Ris nach ruigeadh tu pic na d' dhorn,
 'S bu shar lann thu air tìr,
 An am tional an ní sa chro.

Tha mi nis air fàs mall,
 'S mi ri iomadan gann mo sgeoil,
 Cha n'eil teang ann am cheann,
 Chuireas dreach air mo chainnt ach sgleo ;
 Ruith a sgeula man cuairt,
 Gun d'ionnach thu bluainn, a sheoid,
 Sud an nigheachd bha cruaidh,
 'S iomadh fear bha ri suathadh dhorn.

I never heard who composed this Elegy, but the author makes it clear in the first verse that he is lamenting the death of "Ruari Mac Alastair Oig," the ninth Laird of Fairburn. Next July it will be fifty years since I went to reside in England, and remained for forty-one years in that land of liberty. From the day I left my native district—Strathglass—in July 1835, till now, I never heard as much as one verse of "Cumha Ruari 'ie Alastair Oig." Consequently, this version may be imperfect, and if anyone

can send a corrected or extended version of the song to the Secretary of the Gaelic Society, or to myself, he will be conferring a favour on me.

CUMHA DO RUAIRIDH, FEAR FARBRAINN.

Sgith mi ag anhiarc an drama,
 Far bheil luchd nan cul donna fo bhron ;
 Ann am Farbrainn an Tuir so,
 Far an bu shilteach an suilean le deoir ;
 Lot an suilean dha 'n gearan,
 Bas Ruairidh, Mhic Alastair Oig ;
 Gum bu dhalta 'Rìgh Alb' thn,
 'S oighre dligheach Fhìr Farbrainn an coir.

'S iomadh cridhe bha deurach,
 An ìm dhol fodha na greine Diluain,
 Aig a' chachaileidh 'n dé so,
 'S an deach na h-eachaibh 's na séis a thoirt uaibh ;
 Shil air suilean do phéidse,
 Sud an acaid a leum orra cruaidh ;
 Ach 's ann ann a bha ghair bhochd
 Dha do thogail air ghairdean an t-sluaigh.

Na 'n bu daoine le 'n ardan
 A bhiodh coireach ri d' fhagail an cill,
 Mur a marbht' ann ann blar thu,
 'Casgadh maslaidh as taire do 'n Rìgh,
 Chan 'eil duine no paisde
 A b' urrainn biodag a shathadh no sgian,
 Nach biodh uil' air do thoireachd,
 Eadar Cataobh 's Caol-Rònach nan ian.

Dh' eireadh sud 's an Taobh-tuath leat,
 Mac-Coinnich, le shluagh air an ceann,
 Eadar Leodhas 's na h-Earadh,
 Cinn-t-saile, Loch-Carum, 's Loch-Aills' ;
 Bu leat armuinn na Comraich,
 Agus pairt dh' fhearaibh donn' Innse-Gall,
 Mar sud a's siol 'Ille-Chaluim,
 'S iad a' dioladh na folh gu team.

Dh' eireadh sud mu do ghuaillibh,
 Na 'n cluimht' thu bli' 'n cruadal no 'n càs,
 Clam Eacluim nan roibeun,
 'S cha bu ghealtach an toiseachadh blair ;

Bhiodh da shlios Locha-Braon leat,
 'S ged bhithheadh cha b' ioghnadh lean e,
 Mar sud 's a' Choigeach Chinn-Asainn,
 Dha do chomhnadh, fhir ghasda, 's an spairn.

Bu leat na Gordanaich rioghail—
 'S iad nach sòradh an fion mu do champ—
 'S gun seasadh iad dileas
 Gus an cailleadh iad dìreach an ceann ;
 Clann-an-Toisich nam pios leat ;
 Bha iad crosda 'n nair shìneadh iad garg ;
 'S mur deach fad' air mo chuimhne,
 Thigeadh brod Chlann-'ic-Aoidh leat a mall.

Gheibhteadh iasgach mu d' bhaile,
 Agus fiadhach mu d' ghleannaibh gu h-arl ;
 Gheibhteadh boc agus maoiseach
 Anns gach doire 's air aodunn nan carn ;
 Bu leat Conainn gu iasgach,
 Agus Monar gu fiadhach, a sheoid,
 Oidheche Challainn, na 'm b' aill leat,
 Gheibhteadh bradan bho'n Ain-eas gu d' bhord.

Gur trom tursach am bannal
 Tha anns an Tur bhallach a thamh,
 'S iad a' spionadh an cuailein—
 Mo chreach, is goirt tragh leam an càs !
 Tha mo choill air a maoladh,
 Gus an abuich na maothanaich og',
 'S mas-a toileach le Dia e,
 Na 'm bu fad' ach an lion iad do chòt'.

S tim dhomh sgar dheth mo mhulad—
 Mo chreach leir mi cha bhuidhnig e bonn—
 'S ann is fheadar dhomh sgar dheth ;
 Na d' dheigh theid gach duin' air an fhonn.
 Mar na coilltichean connaidh,
 Tha na saighdean a' promadh nan som ;
 Sgith mi dh' amlare an droma
 Far bheil luchd nan eul donna gu trom.

This is a "Soraidh," or salutation, from John Macrae, *i.e.* Ian Mac Mhu:chaidh, the Kintail Bard, to the people of Strathglass, in which he enlarges on their well-known hospitality and convivial habits ; the musical sweetness and modest demeanour of their matrons and maidens, uncontaminated by modern fashions and frivolities ;—

SORAIDH DO MHIUNNTIR STRA-GHLAIS.

Fhir a theid thar a' mhonadh,
 Bheir mise dhut dolar,
 Agus liubhair mo shoraidh,
 Gu sàbhailt,
 Fhir a theid, &c.

Air faidead na slighe,
 Na leig i air mhi-thòirt,
 Gus an ruig thu 'n tigh-dìbh'
 Anns a' Bhraighe.
 Air faidead, &c.

Bheir Seònaid an toiseach,
 Gun mhòran a chosd dhut
 Na dh' fhoghnas a nochd dhut
 Gu sàbhailt.
 Bheir Seonaid, &c.

Bidh failt' agus furan,
 Agus òl air an tunna,
 'S an stòpan beag ullamh
 Dha phaidheadh.
 Bidh failte, &c.

Theirig sios feadh na tuatha,
 Ris an can iad na h-uaislean,
 'S cha' n fhaigh thu fear gruamach.
 Mu 'n fhàrdaich.
 Theirig sios, &c.

Tha 'n duthaich ud uile,
 Air a lionadh le furan,
 Bho iochdar a bun
 Gus a braighe.
 Tha 'n duthaich, &c.

Le mnai ceanalta, còire,
 Is grinne air an meoirean,
 'S is binn ghabhas crònan,
 Dha 'm paisdean,
 Le mnai, &c.

Le maighdeanan maiseach,
 Nach d'ionnsaich droch fhasan,
 Ach ullamh gu
 Tuisbeanadh cairdeis
 Le maigh deanan, &c.

Na rach sios thar a' bhaile
 Ris an can iad Bun-chanaich ;
 Thoir a mach ort
 An Gleannan 'is airde*
 Na teirig, &c.

Tha coig bailtean urad,
 Gus an fiach dhut'do thuras,
 Gheibh thu fiadhach a' ghunna
 Bho phairt diubh,
 Tha coig, &c.

I will now give you some of the hymns which used to be sung from my earliest recollection in Strathglass :—

CRABHADH DO DH-AINM IOSA.

Dh' fhoghnadh smaointean air t' ainm, Ios,
 Gu sòlas dian a ghin' am chré ;
 Cuilm bu taitniche na fion,
 M' inntinn ga m' lionadh le d' spéis.

Cha taisbean binneas theudan ciùil,
 Cha nochd seanachas no tùr sluaigh,
 Cho luachor 's tha 'n t-ainm ud dhuinn,
 'S aingle le umhlachd ga luaidh.

Gach ni tha 'm flathanas Dé,
 Air talamh no fo 'n talamh shios,
 Lubaidh an glun gu leir,
 Nuair chluinneas iad ainm euchdach Ios'.

Ios' an t-ainm os cionn gach ainm,
 Beatha m' anma 's mo leigh,
 Ged is tric a thoill mi t' fhearg,
 Bithidh mi leamhuinn air do dhèigh.

'N uair a dh' iarras an saoghal 's an fheoil
 Ormsa do-bheart a chur an gnìomh,
 Diridh mo spiorad mar is coir,
 Gu Rìgh na Trocaire gu dhion.

* This alludes to Glencannich, noted at that time for happy tenantry and famous deer-stalkers.

Air sgiathaibh creidhimh agus gràidh
Teichidh mi gu gàradh mo mhiann,
Far an d' fhuilig Criost a phàis,
Is fallus ga fhàsgadh ro dhian.

'S a' ghàradh choisinn sinu am bàs ;
Pheacaich Adhamh, dh' ith e'm meas ;
S a' ghàradh dh' umhlaich Rìgh nan Gras
E fhein, gur sabhaladh bho sgrios.

Bhuaileadh Cìbear nan caoin bheus,
Sgapadh a threud 'sa luchd-dàimh,
Chaidh Criost an cuibhrich le ostal fhein,
Chuir pog an eucoraich e'n laimh.

Guilemaid mu d' dhiols', a Chrìost,
Na d' bhall-buird am measg do naimh ;
O 's iad ar peacannan a sgiurs,
'S a sparr le cràdh an crùn mu d' cheann.

Choluinn, umhlaich sìos thu fhein,
Aig bun a' chroinn-cheusd a dh-Ios',
'S na cuir tuilleadh e gu pein,
Ag urachadh a chreuchd' le d' ghnìomh.

M' anam, umhlaich sìos dha d' Dhia,
Las mar theine dian do ghaol,
Smaoinich na dh' fhuilig do Thriath,
Dh' ionnsaidh d' fhiachan a bhi saor.

Thug e ghoimh dhuinn' as a bhàs,
Thionndaidh e na phàras an uaigh ;
'N uair rinn e aiseirigh nan gràs,
'Choisinn air gach namhaid buaidh.

Cliu dha 'n Athair, cliu dha 'n Mhac,
Cliu dha 'n Spiorad neartmhor naomh ;
Trionaid chumhachdach nam feart,
Molamaid mu seach 's mar aon. *Amen.*

CRABHDH DO 'N SPIORAD NAOMH.

A Spioraid Naoinh ar n-ard threise,
Thig bho ghrian-chathair do gluoir' ;
Sgaoil gach ceo tha ga'r cur ionrall,
'S leig soillsean dhe d' sholus oirnn.

Thig, O Athair nan diol-déirce,
Do gach feumnach sin do lamh ;
A Lamh bho'n tig gach rogha gibht,
Soilleirich gach cridhe dall.

A Rìgh na cofhurtachd 's an t-sòlais,
Bu tu Aoidh an àigh dha 'n anam ;
Cha 'n fhairich e teas no ganntar,
Is e na d' laimhs' a' triall gu aineol.

Is tu bheireadh furtachd agus tàmh,
Do 'n phiantach a bhios fo sgios ;
A mhal' air an laidh am pràmh,
'S ann agads tha sòlas di.

A Sholuis is aillidh snuadh,
Na bi 'n dubhar oirnn nar càs ;
Ach ann an cridhe do chreidich ghaoil,
Beothaich teine caomh do gràidh.

Gun do chomhnadhs', a Dhia thrèin,
Cha 'n 'eil sgoinn am mac an duine ;
Cha 'n 'eil ceann gun lochd fo 'n ghréin,
'S ann ad mheinnse tha sinn uile.

Glansa dhinn gach uile thruailleachd,
Uisgich le d' ghrasan ar tart,
Leighis gach anam tha leointe,
Strìochd na rag-mhuin'laich ri d' reachd.

Taisich neimh a' chridhe chruaidh,
Bi d' chairt-iuil duinn anns gach gàbhadh ;
'S dha na creidich tha na d' earbsa,
Thoir seachd tìodhlaicean do gràidh.

Treoraich na creidich ri'm beo,
'S na treig iad an uair am bàis ;
Sabhail an anam 'o phian,
'S gu'm meal iad do shith gu brách. *Amen.*

TE DEUM, NO LAOIDH MOLAIDH DO DHIA.

Tha sinn, a Dhia, 'seinn do chliu,
Ag aideachadh gur tu ar Triath,
Toirt urraim dhut tha 'n domhan mor :
Athair gun tùs gun chrich.

Tha na h-Aingle naomh gu leir,
 Tha Cumhachdan néamh gu h-ard ;
 Tha Cherubim le caithream binn,
 Is Scraphim a' sciun gun tàmhl :

Is Naomh, Naomh, Naomh
 Thu, Thighearna Dhia nan slògh ;
 Tha neamh is talamh lan,
 Le d' mhorachd us le d' ghloir.

Tha còisridh ghlormhor Ostala,
 Tha Fàidhean 's airde cliu,
 Tha armailte geal nam Mairtirean,
 Ga d' mholadh, a Rìgh nan dùl.

Anns gach àite a ta fo 'n ghreim,
 Tha t'Eaglais naomh, a Dhia,
 Ag aoradh dhut 's a' toirt geill ;
 Athair ua morachd gun chrìoch.

Aig t'aon Mhac naomh tha h-uile còir,
 Air urram is gloir mar-aon ;
 Mar sin 's an Ti ni cobhair oirn,
 An treas pearsa do 'n Trionaid naoimh.

'S tus, a Chrìosta, Rìgh na gloir',
 'S tu Mac Siorruidh gun tùs,
 Nach d' rinn tàir air com na h-Oighe,
 Gu sabhaladh a cheannach dhuinn.

Thug thu buaidh air guin a' bhàis,
 Dh' fhosgail thu dha d' chreidich neamh
 'S tu tha 'n gloir Athar nan gràs,
 Na d' shuidhe air deas laimh D'hè.

Thig thu thoirt breith air an t-sluagh ;
 Gabh truas dhed mhuinntir fein,
 A shaor thu le d' fhuil bu mhor luach,
 A thaom bhuat troimh ioma creuchd.

Mealadh iad do ghloir gu bràch,
 Air an aircamh measg nan naomh,
 Fo sgéith do chumhachd biodh iad slan,
 Ann an seilbh do ghrasan caomh.

Riaghail iad is dian dhaibh iul ;
 Stiuir iad gu beatha bhuaibh ;
 Molaidh sinn thu, Dhia nan dùl,
 Gach là bithidh do chliù ga luaidh.

Molaidh sinn t' ainm gun tàmh,
 Gu lath ar bàis 's na dheigh ;
 Cliù bheirear dhut gu bràch ;
 Dion sinn le 'd ghras o bheud.

Dian trocair oirnn, a Dhia nan gras ;
 Reir ar n-carbsa dian trocair oirnn,
 Mo dhochas tha unnads' a mhain ;
 Chaoidh cha bhi faillinn orm. *Amen.*

ANNSACHD NAOMH MOIRE.

Fhìr-tighe Naomh Moire, 's oid-altrum a Mic !
 Tha saoghal mar fhàsach do dh'annrach fann, sgith ;
 Fo chiaradh nan speuran cha leir le mo shuil
 Ach, annsachd Naomh Moire, na cuir-sa rium cùl
 O annsachd Naomh Moire, 's tu thaghainn mar iùl.

'S tu dhiongas dha'n choigreach cùl taice 's ceann aoidh
 Fhuair Iosa agus Moire sàr chobhair fo d' iùl
 O Ioseph nam beannachd ! cha b'fheagal domh chaoidh
 O annsachd Naomh Moire, ach thusa ri m' thaobh,
 O annsachd Naomh Moire, na treigse mi chaoidh.

O Ioseph fhuair giftean 'us earras 'us cliù,
 Mac samhail air thalamh do dh-athair Mhic Dhe,
 Bha Iosa mar Mhac dhuit ; gabh mis air do 'sgà,
 O annsachd Naomh Moire, dhalta na àit',
 O annsachd Naomh Moire mar dhalt duit gu bràch.

Bha dà ailleagain neamh air faontraigh nar meag,
 Rinn thusa cùl taice dha'n Mhaighdinn 's dha Mac
 Sheas thu athair do dh-Iosa ; bith d'athair dhomh chaoidh,
 O annsachd Naomh Moire, 's bheir mise dhuit gaol,,
 O annsachd Naomh Moire 's cha teirig mo ghaol.

THU RIAMH GUN SMAL.

A Mhoire ! 's eibhinn m'fhonn 's gur cutrom,
 Lion aiteas clam Dé mi 'n diugh ;
 Fhuair m' anam braon do dh-aighear Phàras.
 B'e 'n sar ailcas a bhi thamh ann tur !

Fonn.

An am bhi cuimhneachadh air do staid,
 Air do mhorachd 's air do mhais,
 'S eibhinn linn 'bhi scinn gun stad,
 Thu riamh gun smal, thu riamh gun smal !

'S miann-sùil le Iosa do chruth rò ghlan
 T' aghaidh ghèidimhor is aillidh aoidh—
 'S fo iùl-s' chaidh ur-laoidh an diugh 's gach aite
 Le foirm fos n-aird ort san Eaglais naoimh.

Togaidh ainglean binne ceolmhor,
 Suas fonn òrain a chinnidh-dhaonn'
 'S thig naoimh Neamh na'n ioma comhlan
 Thoir cis mar 's eòir do Bhanrigh nan Naomh.

Do ghin gun smal ! Rinn Dia riut gràs
 Nach d'fhuair fo lamhs' mhain ach thu ;
 Gràs a bhoisgeas a chaoidh mar dhaoimean
 Air uelid saibhir Rìgh-nan-dùl.

MOIRE AN DU-BHROIN.

Sheas lamh ri Crann-ceusaidh Iosa a Mhàthair.—Eoin xix., 25.

Bu trom a bròn,
 Bu ghoirt a leon
 Bu dlù na deoir
 Bho shuil na h-Oigh,
 'S Sàr-Mhac òg
 San dòruinn mhoir,
 Ga cheusadh beò
 'S i 'g amharc air.

Co chuala no chunna,
 Measg mnatha na cruinne,
 Tè eile a dh' fhuilig
 Do chruadalsa, Mhuire !
 Co è a b' urra,
 Gun ghuth dubhach,
 'S gun shuil struthach,
 Aithris air.

Bha 'eridhe air a leòn
 Lè claidheamh a bhròin,
 B' úr acaid dh'i'm beo
 Gach cneadh bha na fhcols',
 'S é bho chridhe gu dhorn,
 Bho mhullach gu bhróig,
 Gun eang, gun òirleach
 Fallain deth.

'Sè mhiaduich a cràdh
 Sa theannaich a spàirn,
 Gur è 's ceann-fath
 Dha osnaich 's dha phàis
 'S dha lotan bàis,
 Am peacadh gun agh
 A rinneadh lè càirdean
 Aincolach.

A mhìn Mhoir-Oigh !
 A bhanrigh 'n du-bhròin !
 Le Magdalen 's Eoin,
 Thoir cead seasamh dhomhs',
 Bho 'n 's ro-math mo chòirs'
 Dhol fo d' mhulad 's fo d' leòn,
 Sa shileadh nan deoir
 Air Cálbhari.

'S gach troidh 's gach dearna
 'S mi chuir àlach ;
 Mo pheacadh bais-se
 An t-sleagh a ràinig
 Cridhe mo Shlanuighcar,
 'S mise a shàth i—
 Fath mo nàire
 'S m' aithreachais !

An crochadh ri craoibh
 Tha cuspair mo ghaoil,
 A chridhe fosgailt le faoilt
 Sa ghàirdeanan sgaoilt
 Gu m' fhalach na thaobh ;
 Sud ceann-uidh nan naomh,
 Teamunn 's dachaidh an taobhsa
 Fhlathannas.

Crann-ceusaidh mo ghraidh,
 Sud leabhar an aigh
 As an ionnsuichear crabh,
 Umhlachd gu lár,
 Umhailteachd gu bás,
 Ole a mhathadh do chách,
 'S prionh-shubhaile a ghràidh
 Sior-mhaireannuich.

Bho lotan bàis
 Leum fuarain ghràs,
 Nach traogh 's nach tràigh
 A chaoidh nan tràth—
 A Mhoire mo ghràidh !
 Dian riumsa bàigh,
 'S cha ruith iad gun stà
 Dha m' anansa.

A mathair, riamh
 A fhuair na dh' iarr,
 Air t'aon ghin Ios'
 Guidh agus grios,
 Gu maith é ar fiach,
 'S gu leasnich ar gnìomh,
 'S gu meal sinn gu sìorruidh
 Flathanas.
Glinn gu brath do dhia.

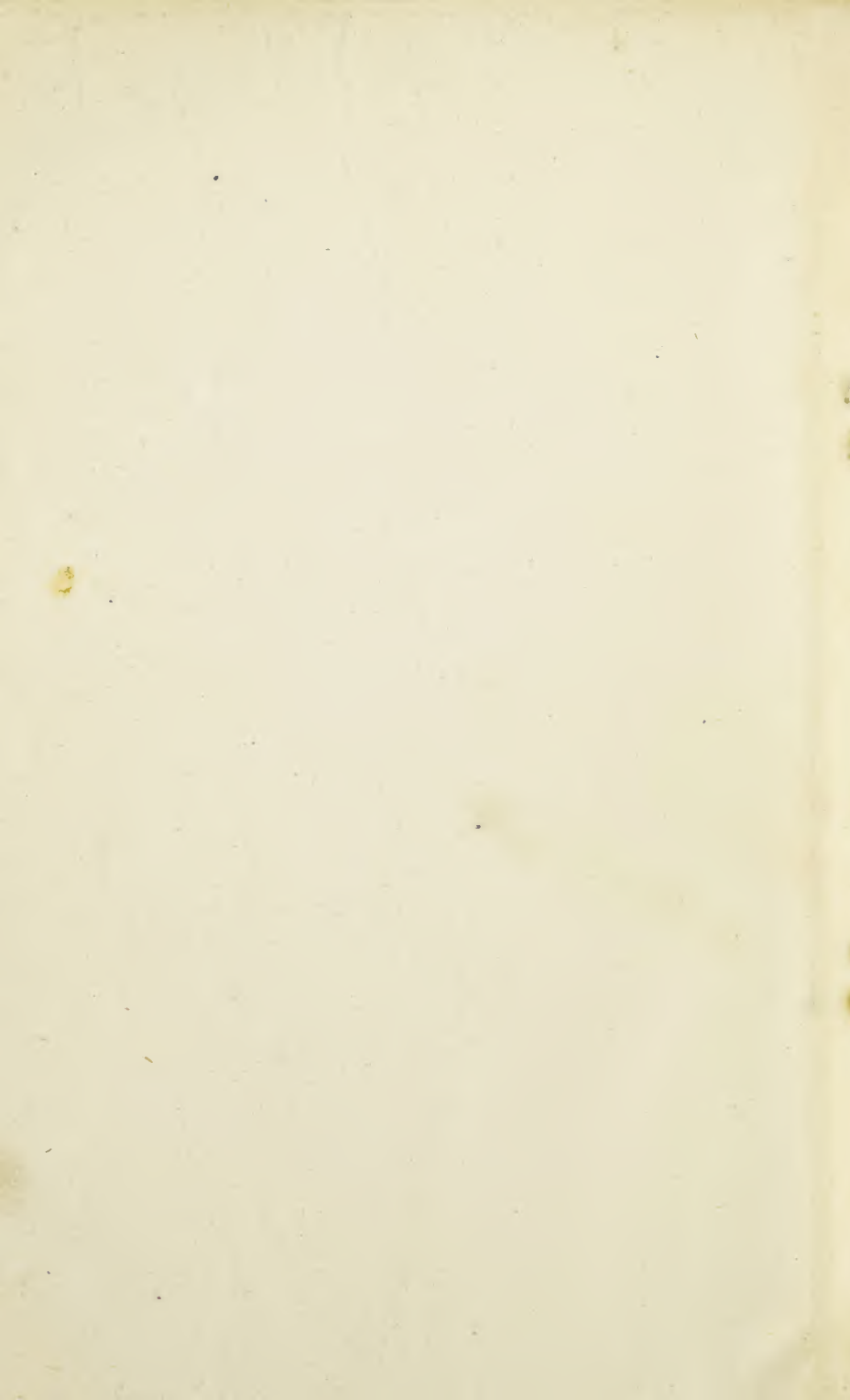
As it is now getting late, and the time for us to wend our way homewards, I will conclude with an *altachadh laidhe*. In my young days in Strathglass the words of this *altachadh* were invariably the last words the people used after going to bed and before sleeping ; and during the last 60 years I have never, on any night in my recollection, failed to say them myself :—

AN T-ALTACHADH LAIDHE.

Laidhidh mis 'a nochd
 Le Moire 's le' Mac ;
 Mathair mo Rìgh
 Ga m' dhiòn bho'n ole.
 Laidhidh mi le Dia,
 'S laidhidh Dia leam ;
 Cha laidh mi leis an ole,
 Cha laidh an t-ole leam.
 Eiridh mi le Dia
 Ma 's ceadach le Dia leigeil leam.
 Deas-lamh Dhia,
 A Chrìosta, gun robh leam.
 Bho throidhean mo bhuinn
 Gu mullach mo chùim
 Guidhim Peadar, guidhim Pol,
 Guidhim Moire oigh agus a Mac,

Guidhim air an da Osta! deug
 Gun mise dhol eug a nochd.
 A Chrìosta chumhaehdaieh na gloire,
 A mhie na h-Oighe 's gloine cursa,
 Seachainn sinn bho thigh nam pian,
 Tha gu h-ìosal, dorcha, duinte.
 Fhad's a bhios a' cholluinn na cadal
 Biodh an t-anam air bharruibh na firinn*
 An co-chomunn nan Naomh. *Amen.*

* *Air bharruibh na firinn*—On the roads of truth.

X

